Kitba ta' Guido Schembri ofm

L-Evanġelju skond San Luqa

(Ikompli mill-ħarġa ta' Diċembru)

IS-SITT TAQSIMA

Il-passjoni u l-qawmien (Kap. 22 sa 24)

Kapitlu 22

Fl-istorja tal-passjoni, Luqa jinqeda bil-materjal ta' Marku imma jorganizzah iktar, kull tant iqassru u kull tant jagħtih tifsir teoloġiku tiegħu. Jinqeda wkoll b'fonti tiegħu proprja u jippreżenta lil Ġesù bħala s-Salvatur tal-morda u l-midinbin. Ġesù jidher bħala l-martri li jaċċetta kollox b'dinjità u sabar liema bħalhom.

Ftehim sigriet tas-Sinedriju (22,1-6)

Meta resqet il-festa ta' l-Ażżmi, jiġifieri s-sebat ijiem tal-Għid il-Kbir, il-qassisin il-kbar bdew ifittxu kif joqtlu lil Ġesù bla ma jqajmu l-poplu kontrihom. Riedu jsibu lil xi ħadd li jgħidilhom fejn jgħaddi l-lejl u li juri lis-suldati li jmorru jaqbduh min hu l-imgħallem fost il-grupp. Sabu lil Ġuda l-Iskarjota. Dan ma kienx possess mix-xitan imma kien strument f'idejh. Minn Ġwanni nafu li kienu l-flus li għamewh, imma jidher li hu qatt ma stenna li Ġesù se jkun maqtul. Sar dixxiplu ta' Ġesù għax stenna li Ġesù kien se jkun sultan ta' did-dinja, u meta ra li s-Saltna li ried iwaqqaf Ġesù kienet ta' natura spiritwali, iddeċieda li jbiegħu għall-flus. Mar għand il-qassisin il-kbar u tahom pjaċir bl-offerta tiegħu. Ħa il-flus u beda jfittex l-okkażjoni li Ġesù jinqabad bil-moħbi tal-poplu. Il-ftehim sar aktarx nhar l-Erbgħa ta' qabel il-passjoni.

Tħejjija għall-ikla tal-Għid (22,7-13)

Meta resaq il-jum tal-Għid, Ġesù bagħat lil Pietru u lil Ġwanni (Luqa biss iġib l-isem taż-żewġ Appostli mibgħutin minn Ġesù) biex iħejju l-ikla tal-Għid. Din l-ikla kienet tfisser il-ħelsien tal-Lhud mill-jasar ta' l-Eġittu, imma kienet ukoll figura ta' dak li kellu jseħħ 'il quddiem (Kol 2,17), it-twaqqif tas-Saltna ta' Alla li tħaddan il-mifdijin bid-demm tal-ħaruf.

It-tħejjija kienet tikkonsisti fit-tisjir tal-ħxejjex morri, iz-zalza li fiha jintbill il-ħaxix, xi ikel ieħor li jippreferu dawk mistednin għall-ikla, l-inbid aħmar, l-ilma, il-ħaruf bla tebgħa ta' sena, u l-ħobż ażżmu. Il-post kellu jurih lill-Appostli wieħed raġel iġorr ġarra ilma; il-post kien ġa mgħammar bl-imwejjed, il-bankijiet, eċċ. L-Appostli marru u sabu dak kollu li kien qalilhom Ġesù.

It-twaqqif ta' l-Ewkaristija (22,14-23)

L-ewwel, Ġesù wera li din l-ikla kienet dejjem quddiem moħħu, għax tfisser it-twaqqif tal-fidwa li għaliha ġie fid-dinja. Qal lill-Appostli li din se tkun l-aħħar ikla f'din id-dinja, ikla li jerġa' jagħmilha magħhom fil-hena tas-sema. Għandna ninnutaw li l-Ewkaristija hija pregustazzjoni tal-hena fis-sema. Imbagħad radd il-ħajr fuq il-kalċi (dan kien l-ewwel fost it-tlieta, jew erbgħa li l-Lhud kienu jixorbu fl-ikla tal-Għid) kif kien preskritt miċ-ċerimonjal, u qal lill-Appostli biex jaqsmuh bejniethom. L-inbid aħmar kien jitħallat bl-ilma.

Wara dan, Ġesù bierek il-ħobż, qasmu u tah lill-Appostli (il-kliem "*qasam*" u "*ta*" għandhom tifsir sagrifikali); dan kien il-ħobż li kkonsagra. Imbagħad qabad il-kalċi u kkonsagra l-inbid (dan it-tieni kalċi kien li kkonsagra). Il-forma tal-konsagrazzjoni ta' l-

inbid hi bħal dik li jġib San Pawl: "Dan il-kalċi hu l-Patt il-ġdid li jingħata għalikom..". Hi forma differenti minn dik li jġibu Mattew u Mark, imma t-tifsir u s-sustanza huma l-istess.

Wara t-twaqqif ta' l-Ewkaristija, Ġesù rrivela li kien se jkun ittradut minn wieħed mill-grupp appostoliku, imma ma qalx ismu, u l-Appostli bdew jistaqsu bejniethom min hu. Jidher mill-Evanġelisti li Ġuda ma ħax mill-ħobż ikkonsagrat.

Min hu l-akbar fis-Saltna ta' Alla (22-24-30)

Waqt l-ikla nqalgħet kwistjoni bejn l-Appostli dwar min se jkun l-akbar bejniethom. Moħħhom kien għadu fil-kobor, kif deher ftit qabel meta Ġwanni u Ġakbu bagħatu lil ommhom titlob lil Ġesù biex iqiegħdhom wieħed fuq il-lemin u l-ieħor fuq ix-xellug tat-tron tiegħu. Ġesù wieġeb li fis-Saltna għandna nixbħu lilu li għamilha ta' qaddej fostna. Lill-Appostli mbagħad wegħdhom ilkoll li għad isaltnu miegħu fil-hena tas-sema, imma qabel jeħtieġ li jgħaddu minn ħafna tiġrib, kif ġa għaddu hu stess.

Ġesù jħabbar iċ-ċaħda ta' Pietru (22,31-38)

Ix-xitan ħalla t-taqbida tiegħu kontra l-grupp appostoliku għall-mument l-aktar kritiku, għal meta qorbot il-passjoni ta' l-Imgħallem. Rebaħ lil Ġuda u dar ukoll għal Pietru. Ġesù wera li talab għal Pietru biex il-fidi tiegħu fih ma tiġix nieqsa; din ma ġietx nieqsa imma kienet se tixxekkel dak il-lejl stess meta ttradih għal tliet darbiet minkejja li hu qal li kien lest li jmur il-ħabs u jmut għalih.

Ġesù jwissi lill-Appostli (22,35-38)

It-twissija li Ġesù għamel lill-Appostli kienet magħmula b'figuri: jieħdu l-borża, il-ħorġa u sejf; hekk kienu jagħmlu l-Esseni meta jivvjaġġaw biex jiddefendu ruħhom mix-xkiel li jiltaqgħu miegħu matul il-vjaġġ. Ġesù ried iwissi b'dawn il-figuri li kien wasal għalihom żmien it-taqbida tagħhom kontra l-għedewwa. Imma huma ma fehmu xejn. Meta qalulu li kien hemm żewġt isjuf u wrew li ma kinux fehmu t-twissja, Ġesù ma riedx jaħli ż-żmien magħhom, u qalilhom: "Biżżejjed".

Ġesù jitlob fil-ġnien taż-żebbug (22,39-46)

Wara li ħareġ mill-ikla, Ġesù mar lejn l-Għolja taż-Żebbuġ fejn kien jgħaddi l-lejl fil-jiem ta' qabel. L-Appostli kienu miegħu u hu wissihom biex jitolbu biex ma jaqgħux fit-tiġrib. Imbagħad talab lil Missieru biex jekk jista' jkun jitwarrab minnu dak il-kalċi (ta' l-imrar); imma talab ukoll li tkun magħmula r-rieda tal-Missier u mhux tiegħu.

Billi Ġesù kellu n-natura umana bħal tagħna, deherlu anġlu jikkonslah. Ħass il-kefrija li kienet waslet fuqu, beża' u minħabba t-tensjoni kbira jgħeraq l-għaraq tad-demm fis-sens proprju tal-kelma. F'din id-deskrizzjoni, Luqa juża għal darb'oħra kliem tat-tobba Griegi.

Kif qam mit-talb, lemaħ id-dixxipli reqdin minħabba s-swied il-qalb, u ċanfarhom bil-ħlewwa. "Qumu u itolbu biex ma tidħlux fit-tiġrib", qalilhom.

Ġesù ttradut u arrestat (22,47-53)

Kif Ġesù kien għadu jitkellem waslu dawk li nbaghatu biex jarrestawh b'Ġuda quddiem biex jurihom min hu l-Imgħallem. Kienet bewsa li jagħtu d-dixxipli lill-imgħallmin tagħhom, imma fiċ-ċirkostanza kienet bewsa ta' kuntrast, kif juri kliem Ġesù: turi l-imgħallem u fl-istess ħin bewsa li tittradih. Id-dixxipli tħajjru jagħtu bis-sejf u wieħed minnhom (Pietru) ħa s-sejf u qata' widint il-qaddej tal-qassis il-kbir (jismu Malku). Imma Ġesù waqqaf l-għawġ li nqala' u fejjaq il-widna tal-qaddej. Imbagħad ċanfar lir-rappreżentanti tas-Sinedriju għax marru għalih qishom biex jaqbdu xi ħalliel, għalkemm qabel kien ikun magħhom kuljum fit-tempju. Ried jgħidilhom li kienu nies li jibżgħu, u li issa waslu jagħmlu dak li ilhom jixtiequ jagħmluh għax kienet issa s-siegħa tagħhom u tad-dlamijiet (ta' Satana). Is-"siegħa tad-dlamijiet" għandha tiftiehem b'rebħa ta' Ġesù fuq Satana għax fiha twaqqfet ir-redenzjoni.

Iċ-ċaħdiet ta' Pietru (22,54-62)

Luqa ma jirrakkontax dwar dak li ġara f'dak il-lejl tal-biża' quddiem Anna u Kajfa. Imma jġib it-tliet ċaħdiet ta'

Pietru bi kliem ta' rispett (iħalli barra l-ħalf u l-ġurament tiegħu) u jagħmel enfasi fuq s-sogħba li ħass meta "ħareġ 'l barra jibki b'qalbu maqsuma."

Ġesù mżeblaħ u msawwat (22,63-65)

Luqa ma jgħidx min kienu l-irġiel li għaddew biż-żufjett lil Ġesù u sawwtuh. Ma jidhirx li kienu l-qassisin il-kbar, nies ta' dinjità. L-istess irġiel qabdu jgħajjruh "b'ħafna kliem ieħor" ma' dak ta' qabel: biex jaqta' min kien tah id-daqqa. Luqa ma jgħidx li beżqulu fuq wiċċu, kif hemm f'Mattew u f'Marku; hawn ukoll Luqa juri s-sentimenti umanistiċi ta' kittieba ellenista.

Ġesù quddiem is-Sinedriju (22,66-71)

Kif ġa għidna, Luqa ma jitħadditx fuq l-interrogatorji ta' matul il-lejl quddiem Anna u Kajfa, li kienu biss mistoqsijiet preparattivi għal dawk definittivi ta' quddiem is-Sinedriju li sar filgħodu. Skond is-sistema tiegħu ta' eliminazzjoni, Luqa jgħaqqad l-interrogatorji flimkien fil-laqgħa solenni tas-Sinedriju li bilfors kellha ssir matul il-jum. F'din il-laqgħa ma setax jintilef iż-żmien. Billi ma nstabux xhieda li jaqblu matul il-lejl, Ġesù ġie mistoqsi jekk kienx il-Messija. Hu kkwotalhom il-pass ta' Danjel dwar Bin-il-bniedem (Dan 7,13), titlu mogħti biss lil David u lill-Messija, applika t-titlu għalih innifsu, u tenna jgħid li Bin il-bniedem "minn issa 'l quddiem ikun bil-qiegħda n-naħa tal-lemin ta' Alla li jista' kollox"; Mattew iżid: "u ġej fuq is-sħab tas-sema" (figura ta' qawwa divina). Huma fehmu li qalilhom li hu l-Iben ta' Alla, u fehmu wkoll li għamel lilu nnifsu Alla. Għalihom, dik kienet dagħwa kbira li titlob il-piena tal-mewt. U qatgħuhielu għall-mewt (Mat 26,66). Hawn sar żball kbir fil-proċedura legali lhudija għax ma setgħux jagħtu kundanna mingħajr qbil ta' xhieda.

Ġesù quddiem Pilatu u Erodi (23,1-12)

Il-Lhud, billi r-Rumani ħadulhom minn idejhom is-sentenza kapitali, kellhom jibagħatu lil Ġesù għand Pilatu biex jagħmel valida s-sentenza tagħhom. Ta' giddibin li kienu,

qegħidu quddiemu tliet raġunijiet fuq livell politiku: li xewwex in-nies, li ma ħalliex lil min iħallas it-taxxa lil Ċesri, u li għamel lilu nnifsu sultan. Kif sema' dan, Pilatu staqsa lil Ġesù jekk kienx tassew li għamel lilu nnifsu sultan, u Ġesù wieġbu "Dan int qiegħed tgħidu." Il-gvernatur fehem tajjeb is-sitwazzjoni u tenna l-kliem tal-liġi rumana li fih ma hemmx ħtija. Imma meta huma baqgħu jinsistu, fehem li jkun aħjar għalih li jibgħat lil Ġesù għand Erodi Antipa li taħtu kienet il-Galilija mnejn ġie l-mixli; f'dawk il-jiem is-sultan kien Ġerusalem.

Erodi feraħ meta sema' li se jara lil Ġesù għax kien ilu jisma' bih u jixtieq jarah jagħmel xi miraklu. Għall-mistoqsijiet li għamillu Ġesù ma wieġeb xejn. Waqt li l-kbarat Lhud baqgħu jakkużawh b'saħna kbira, Erodi libbsu libsa tlellex u nfexx jgħaddih għażżufjett mas-suldati tiegħu. Imbagħad bagħatu lura għand Pilatu li f'dik l-okkażjoni minn għedewwa saru ħbieb.

Ġesù kkundannat għall-mewt (23,13-25)

Pilatu fittex jeħles lil Ġesù u qal lill-kapijiet tal-poplu li la hu u lanqas Erodi ma sabu ħtija fih mill-akkużi li nġiebu quddiemhom. Ġieb il-kompromess li jagħtih is-swat u jitilqu, iżda huma baqgħu jinsistu li Ġesù jkun maqtul u jinħeles Barabba, raġel li qatel f'rewwixta. Il-kapijiet baqgħu jgħajjtu u jitolbu li Ġesù ikun imsallab. Għat-tielet darba, Pilatu fittex jeħles lil Ġesù, imma meta huma baqgħu jinsistu u semmewlu li jekk jeħilsu jiksirha ma' Ċesri, beża' u ta lil Ġesù f'idejhom. Fir-rakkont kollu Luqa jħalli xi dettalji barra, iżda jfittex itaffi l-ħtija ta' Pilatu (biex ma jnaffarx il-gvernaturi Rumani li taħthom kien hemm eluf ta' Nsara) u jagħfas fuq l-innoċenza u l-kalma dinjituża ta' Ġesù.

Ġesù msallab (23,26-43)

Fit-triq mill-pretorju għall-kalvarju,

Luqa jieqaf fuq żewġ episodji: iċ-Ċirenew li kien ġej mill-għalqa li għabbewh bis-salib biex iġorru ma' Ġesù, u n-nisa li bdew iħabbtu fuq sidirhom u jibku lil Ġesù. Lil dawn in-nisa Ġesù qalilhom biex ma jibkux lilu imma lilhom infushom u lil uliedhom, u permezz ta' proverbi bassrilhom il-qerda li kienet ġejja fuqhom. Il-vers 31 li jgħid: "Għax jekk dan kollu qegħdin jagħmluh liz-zokk meta għadu aħdar, mela xi jsir minnu meta jinxef?" għandu jitfisser hekk: "Jekk issa qed isir dan kollu fuq wieħed innoċenti (iz-zokk aħdar iffisser innoċenza) mela x'se jsir fuq il-bnedmin ħatja?; (iz-zokk niexef hu figura ta' nuqqas ta' innoċenza).

Ma' Ġesù kien hemm żewġt irġiel oħra biex ikunu msallbin. Kif waslu fuq il-post imsejjaħ Qorriegħa (bil-Lhudi Golgotha u bil-Grieg Kalvarion) għax billi hi għolja żgħira fuq muntanja il-post qisu qorriegħa tar-ras, hemm Ġesù ġie msallab fin-nofs tat-tnejn l-oħra. Fuq is-salib, Ġesù l-ewwel talab biex jinħafer id-dnub ta' dawk li salbuh minħabba l-injoranza tagħhom, waqt li l-kapijiet bdew jiddieħku bih u s-suldati jgħadduh biż-żmien u jnewwlulu inbid qares.

L-imġieba taż-żewġ imsallbin miegħu kienet differenti: wieħed beda jgħajjru waqt li l-ieħor ċanfar lil sieħbu, stqarr dnubu u l-innoċenza ta' Ġesù, u talbu biex jiftakar fih meta jidħol fis-Saltna tiegħu. Lil dan Ġesù wieġbu: "Tassew ngħidlek, illum tkun fil-ġenna miegħi." Luqa jsemmi wkoll il-kitba li kien hemm fuq ras Ġesù li tgħid: "Dan huwa s-Sultan tal-Lhud."

Il-mewt ta' Ġesù (23,44,49)

Bejn nofsinhar u t-tlieta waqgħet dalma kbira fuq il-pajjiż għax ix-xemx iddallmet; Lagrange, Dalman u oħrajn jaħsbu li kienet ekklissi mhux astronomika imma effett ta' sħab iswed. Il-velu tas-santwarju li ċċarrat min-nofs aktarx kien dak li jifred il-post l-iktar qaddis tat-tempju mill-post qaddis fejn kienu jiċċelebraw il-qasisin; dan ifisser li t-Testment il-Qadim kien għadda u beda l-ġdid.

L-aħħar kliem ta' Ġesù kien: "Missier, f'idejk jien nerħi ruħi. Iċ-ċenturjun li kien qed imexxi l-esekuzzjoni, li skond it-tradizzjoni kien jismu Lonġinu, meta ra l-mewta dinjituża ta' Ġesù, stqarr: "Tassew li dan kien bniedem ġust". Skond Marku, iċ-ċenturjun qal: "Tassew kien Bin Alla". Aktarx li Marku hu iktar preċiż, u Luqa jġib dak li fehem bl-istess kliem iċ-ċenturjun, raġel pagan. In-nies li raw x'ġara bdew iħabbtu fuq sidirhom b'sinjal ta' niket. Luqa b'rispett jgħid li d-dixxipli u n-nisa li kienu ġew warajh mill-Galilija qagħdu jħarsu mill-bogħod, imma ma jgħidx l-għaliex baqgħu 'l bogħod mis-salib. Ġwanni jsemmi lilu nnifsu, lil Marija u n-nisa l-oħra li baqgħu taħt is-salib.

Id-difna (23,50-56)

Ġużeppi ta' Arimatija mar għand Pilatu u talbu l-ġisem ta' Ġesù biex jidf-

nu fil-qabar tiegħu li kien għadu ħadd ma ndifen fih. Pilatu ma sabx diffikultà li jagħtihulu. Ġużeppi kien membru tas-Sinedriju, raġel ġust li kien jistenna l-Messija. Luqa jagħtina dettal prezzjuż li jgħidilna li hu ma kienx qabel li Ġesù jinqatel. Niżżel lil Ġesù mis-salib, keffnu f'liżar u qegħedu fil-qabar ġdid li kien imħaffer fil-blat. Kien jum it-Tħejjija ftit qabel ma beda s-Sibt, jiġifieri qabel inżul ix-xemx tal-Ġimgħa. Wara Ġużeppi marru wkoll in-nisa twajbin li kienu niżlu ma' Ġesù mill-Galilija, raw il-qabar fejn qegħedu l-kadavru, u reġgħu lura ħalli jħejju il-fwejjaħ u l-mirra biex jidilku bihom il-ġisem. Billi l-qabar kien ftit 'l barra mill-belt, kien hemm żmien biżżejjed li jagħmlu dan. Imbagħad għaddew is-Sibt fil-mistrieħ kif kienet titlob il-liġi.

Ir-rakkont ta' Luqa dwar il-qawmien ta' Ġesù hu iktar komplet minn dak ta' Mattew u Mark.

Il-qawmien ta' Ġesù mill-imwiet (24,1-12)

Ġesù qam mill-imwiet mal-bidu ta' jum ġdid u ma' l-ewwel jum tal-ġimgħa; beda mela żmien ġdid. Kienet ir-rebbiegħa, l-istaġun meta l-ħajja tkun fl-aħjar tagħha. Dawk li marru ħdejn il-qabar u ħadu magħhom il-fwejjaħ nafu min kienu mill-vers 10 u minn Mark 16,1: Marija ta' Magdala u Ġwanna u Marija ta' Ġakbu z-żgħir u Salome, omm Ġwanni u Ġakbu l-Kbir. Dawn sabu l-ġebla tal-qabar imgerrba; il-qabar imħaffer fil-blat kien jingħalaq b'ġebla kbira titgerbeb fuq gandott. Meta daħlu fil-qabar sabu li kien vojt. Kif in-nisa kienu mħassbin, deherulhom żewġt irġiel (anġli) u qalulhom li dak li kienu qed ifittxu qam. Qalulhom biex jiftakru f'dak li kien qalilhom fil-Galilija: li Bin il-bniedem jingħata f'idejn il-midinbin, ikun imsallab, u fit-tielet jum iqum. Huma ftakru u telqu lura jagħtu l-aħbar lill-ħdax. L-Appostli ma emmnuhomx, imma Pietru ġera lejn il-qabar u ra fih il-faxex biss. Mgħaġġeb, mar lura d-dar.

Mattew u Mark jgħidu li l-anġlu kien wieħed, Luqa u Ġwanni tnejn. Il-fatt hu li l-ewwel aħbar tal-qawmien kienet mogħtija mis-sema. L-istedina ta' l-anġli lin-nisa biex jiftakru f'dak li intqal fil-Galilija saret biex tikkonferma l-fatt. Li l-Appostli ma emmnux lin-nisa jfisser li qabel il-qawmien ta' Ġesù ma kinux jifhmu sewwa dak li kien qalilhom: li kellu jmut u jqum; ifisser ukoll li l-predikazzjoni tagħhom ta' wara Għid-il Ħamsin dwar il-qawmien ta' Ġesù kienet mibnija fuq konvinzjoni personali u mhux fuq għidut jew qlajja.

It-triq ta' Għemmaws (24,13-35)

Id-dehra lid-dixxpli ta' Għemmaws iġibha Luqa fit-tul u Mark f'żewġt ivrus biss (Mk 16,12-13) mingħajr ma jsemmi l-isem tar-raħal. Ir-rakkont ta' Luqa jidher li kien jintuża fil-liturġija ta' l-ewwel komunitajiet insara u jista' jkun li tlibbes b'termini ewkaristiċi (ara vers 30) biex juri li l-Ewkaristija tgħaqqad lil min jirċiviha ma' Kristu rxoxt fil-hena u l-glorja tas-sema. Il-ħsibijiet li fih ir-

rakkont huma profondi. Barra t-traċċi liturġiċi fir-rakkont, wieħed jinnota punti ta' katekeżi li jiswew ħafna għar-riflessjoni; per eżempju l-fatt li d-dixxipli, li kienu jafu tajjeb lil Ġesù, ma għarfuhx ħlief wara l-qsim tal-ħobż.

Ir-rakkont hu wisq sabiħ u għani fil-ħsibijiet biex jiġi mqassar; għandu jinqara kollu b'riflessjoni u kalma. Id-dehra ta' Ġesù saret fl-istess jum tal-qawmien u fit-triq lejn Għemmaws, aktarx dak msejjaħ "El-Qubbejbe" li mhux 'il bogħod wisq minn Ġerusalem. Luqa jgħid li d-dixxpli kienu qalbhom sewda u maqtugħa, u jagħtina l-isem ta' wieħed biss: Kleofa. Kellhom qalbhom maqtugħa u tilfu t-tama f'Ġesù għax "kienu ġà għaddew tliet ijiem" (mill-mewt tiegħu). Qalu li n-nisa qalulhom li issa qam u huma nħasdu. Imbagħad Ġesù ċanfarhom u beda jfissrilhom l-Iskrittura li l-Messija kellu jqum. Meta waslu fir-raħal, Ġesù kiel magħhom, għarfuh u ma deherx iktar. Imbagħad huma marru Ġerusalem u sabu lill-ħdax li tarfulhom li "il-Mulej qam tasssew, u deher lil Xmun". Minnaħa tagħhom, Kleofa u sieħbu tarrfu lill-ħdax b'dak li kien għadu kemm ġralhom fit-triq u kif għarfuh fil-qsim tal-ħobż.

Rigward jekk fl-ikla ta' Għemmaws Ġesù kkonsagrax il-ħobż jew le, il-kummentaturi ma jaqblux bejniethom; Santu Wistin u oħrajn jgħidu iva, il-kotra jżommu li kienet ikla ta' l-imħabba li tfisser l-hena ġejjieni fis-sema.

Id-dehra lid-dixxipli (24,36-49)

Mad-dehra lil Pietru u lid-dixxipli ta' Għemmaws Luqa jżid din id-dehra li saret lill-Appostli miġburin flimkien. Luqa juri ċar li hawn jiddependi mit-tradizzjoni li tinsab fl-Evanġelju ta' Ġwanni u mhux mit-tradizzjoni ta' Mattew u Mark.

Meta d-dixxipli raw lil Ġesù twerwru għax ħasbu li kien xi fantażma. L-ewwel selmilhom "Is-sliem għalikom", it-tislima li kien dejjem jagħti Ġesù wara l-qawmien. Imbagħad qalilhom biex ma jitħawwdux, uriehom idejh u

riġlejh u kiel quddiemhom l-biċċa ħuta mixwija li ressqulu huma. Fakkarhom li meta kien għadu magħhom qalilhom: "Jeħtieg li jseħħ kull ma nkiteb fuqi fil-Liġi ta' Mosè, fil-Profeti u s-Salmi" (it-tliet taqsimiet tat-Testment il-Qadim).

"Mbagħad fetħilhom moħhom", ħaġa li Ġesù ma kienx jagħmel meta kien fil-ġisem mortali tagħna. Issa, bil-ġisem glorjuż tiegħu, beda relazzjoni ġdida mad-dixxipli, relazzjoni iktar profonda li tfisser bil-qawwa tal-fidi t-tagħlim profond ta' l-Evanġelju.

Fl-aħħar fissrilhom dak li kien inkiteb fuqu fit-Testment il-Qadim: li l-opra tal-Messija jkollha żewġ stadji: dik tal-mewt u l-qawmien, u dik tal-Knisja missjunarja li tagħti dawl lill-ġnus li huma (l-Appostli) huma xhieda tagħha. Imbagħad wegħdhom il-miġja ta' l-Ispirtu s-Santu; għalhekk ordnalhom biex jibqgħu fil-belt sakemm Alla jlibbishom bil-qawwa tiegħu (nhar Għid-il Ħamsin).

It-tlugħ fis-sema (24,50-53)

Meta wieħed jaqra dan l-Evanġelju, jaħseb li t-tlugħ fis-sema sar nhar l-Għid, imma Luqa ma riedx li jiftiehem hekk; ried jorbot il-qawmien mat-tlugħ fis-sema (il-glorifikazzjoni ta' Ġesù) u Għid-il Ħamsin li jagħlaq il-missjoni ta' Ġesù u tibda dik ta' l-Ispirtu s-Santu.

Il-ġrajja saret fuq l-Għolja taż-Żebbuġ, 'il fuq minn fejn bdiet l-agonija, minn ħdejn Betanja, fejn kien midluk bil-fwejjaħ qabel il-passjoni. L-Insara tal-bidu kienu jilmħu fit-tlugħ fis-sema s-sbuħija ta' l-inċens tielgħa 'l fuq mat-talb tagħhom.

Luqa jagħlaq ir-rakkonti tiegħu bil-barka mogħtija mill-Imgħallem glorjuż lid-dixxipli fidili tiegħu u bil-ferħ u t-talb tagħhom magħqudin f'għaqda ta' mħabba bejniethom. Il-ħajja ta' Ġesù fostna bdiet bis-sliem li ħabbru l-anġli fit-twelid u għalqet bis-sliem u l-barka mogħtijin minnu.